

HOGE RAAD VAN ADEL

JAARVERSLAG 2011

Familiewapen De Petersen op het adelsdiploma van Isack Ernst de Petersen (1780-1834), die bij K.B. van 21 aug. 1815, nr. 78, werd ingelijfd in de Nederlandse adel. De Hoge Raad van Adel heeft dit document tezamen met het bewijsstuk in het verslagjaar verworven.

TEN GELEIDE

Het is mij een genoegen U hierbij het verslag van de Hoge Raad van Adel over 2011 te kunnen aanbieden.

De Raad bracht in het verslagjaar een viertal adviezen aan gemeenten uit op het terrein van de overheidsheraldiek. Door een wijziging in het overheidsbeleid ten aanzien van gemeentelijke fusies, bleef het aantal voorgenomen gemeentelijke herindelingen in het verslagjaar beperkt tot de samenvoeging van de gemeenten Anna Paulowna, Niedorp, Wieringen en Wieringermeer tot een nieuwe gemeente Hollands Kroon. Een jaar eerder was nog sprake van zeven gemeentelijke fusies, die per 1 januari 2011 werden voorbereid. Het aanvragen, ontwerpen en vaststellen van nieuwe gemeentewapens loopt synchroon met het ontstaan van nieuwe gemeenten.

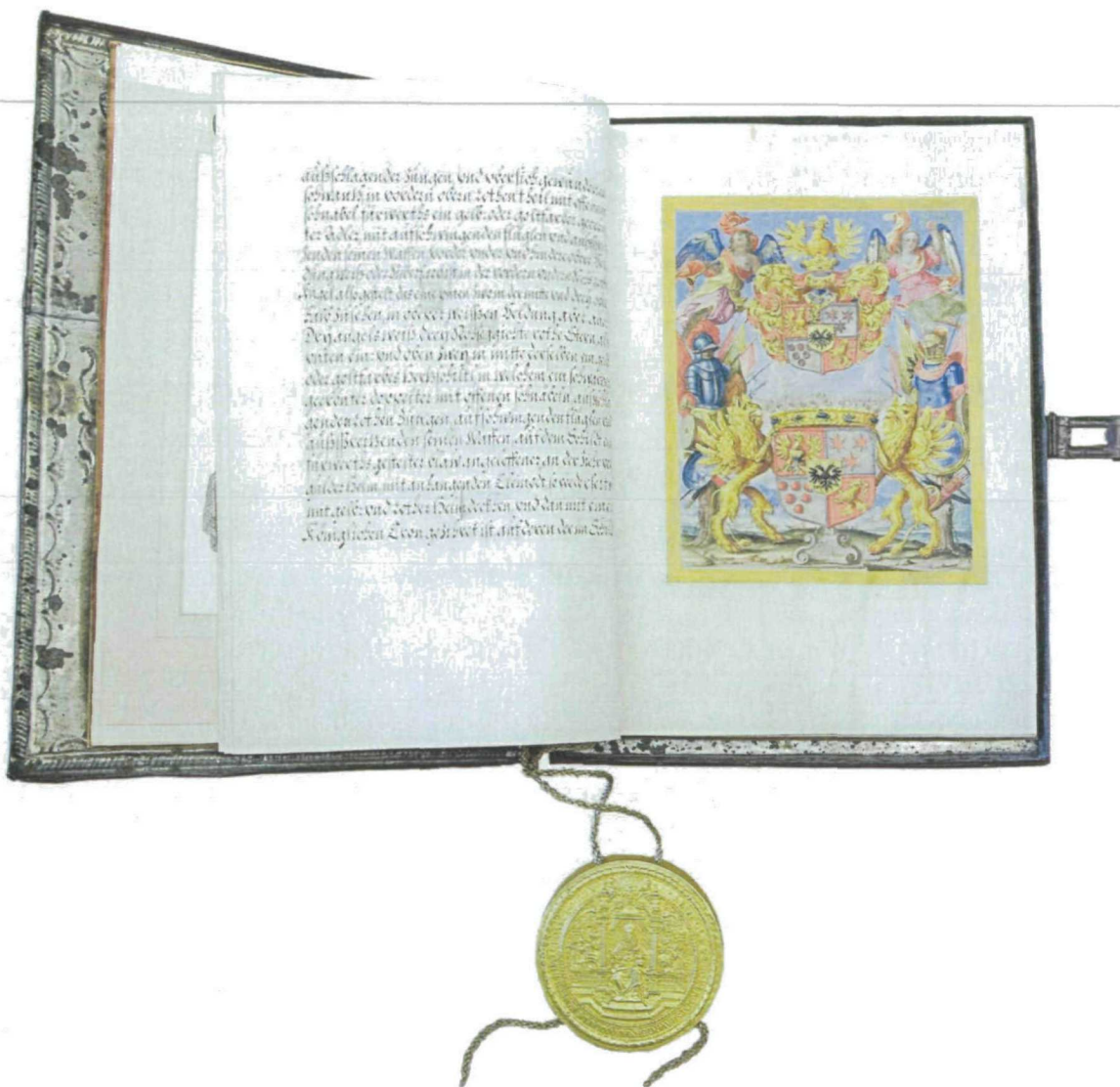
De andere opdracht van de Raad, het adviseren van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties betreffende adelszaken, behelsde drie titels bij eerstgeboorte – twee baronnen en één ridder – en een aantal voordrachten met betrekking tot de vervulling van vacatures in de besturen van ridderlijke orden.

Op grond van de Algemene wet bestuursrecht tekende een particulier bezwaar aan tegen niet tijdige en/of afwijzende besluiten van de Raad op meerdere verzoeken om inzage van stukken betreffende gehonoreerde adelsaanvragen uit de jaren 1994-1999, de tijd dat de overgangsbepaling (artikel 8) van de Wet op de adeldom van kracht was. Op grond van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) kan iedere burger, zonder opgave van redenen, inzage verzoeken. Bij zijn uitspraak van 27 juli 2011 bepaalde de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State, dat de adviezen van de Hoge Raad van Adel in principe openbaar zijn. De minister, aan wie deze zijn uitgebracht, moet deze desgewenst beschikbaar stellen en voor verzoeken om informatie betreffende adelszaken tevens naar de Raad doorverwijzen.

De Wob kent een aantal uitzonderingsgronden, waarvoor de Raad zich in het bijzonder verantwoordelijk voelt om onevenredige benadeling van in het geding zijnde persoonlijke belangen te voorkomen. De voorstellen, die de minister op 31 mei 2011 aan de voorzitter van de Tweede Kamer zond, om bij een herziening van de Wob voorzieningen te treffen ten aanzien van oneigenlijke verzoeken en de proportionaliteit daarvan, onderschrijft de Raad van harte.

Belangrijke aanwinsten in het verslagjaar waren een 17de-eeuws wapenboekje van de Utrechtse heraldicus Arnold van Buchell, dat als zodanig kon worden geïdentificeerd, en de in één lot aangekochte adelsdiploma's De Petersen. Deze twee adelsbrieven illustreren een koninklijke inlijving (1815) op grond van een keizerlijke verheffing (1676), overigens zonder homologatie van de titel baron.

C.O.A. Schimmelpenninck van der Oije, voorzitter.

Adelsdiploma voor Jacob Petersen (1676). Deze adelsbrief van keizer Leopold I voor Jacob des Heiligen Roomschen Rijksbaron de Petersen heeft als bewijs gediend voor de inlijving van zijn achterkleinzoon in de Nederlandse adel in 1815 als jonkheer Isack Ernst de Petersen. Het adellijke geslacht De Petersen stierf in 1914 uit. De diploma's van 1676 en 1815 kon de Hoge Raad van Adel dankzij subsidie van de Stichting Fonds A.H. Martens van Sevenhoven aankopen ten behoeve van zijn handschriftencollectie (foto's Geert Snoeijer, 2011).

JAARVERSLAG 2011

VERSLAG VAN DE RAAD

In 22 (2010: 23) zaken bracht de Hoge Raad van Adel advies uit. Van deze hadden 5 (2) betrekking op adelszaken, 1 (0) op naamrecht, 4 (9) op wapens, 1 (6) op vlaggen, 0 (3) op emblemen en 4 (3) op ridderlijke orden. In totaal werden 22 (23) nieuwe en 5 (4) oude dossiers behandeld. De nieuwe betroffen 7 (4) onderwerpen van algemene aard, 5 (2) adelszaken, 1 (0) naamrecht, 4 (7) wapenverleningen en -verbeteringen, 1 (5) vlaggen, 0 (2) emblemen en onderscheidingen, 2 (1) Ridderlijke Duitse Orde en 2 (2) Maltezer Orde.

In het filiatierregister van de Nederlandse adel werden 153 (115) akten van geboorte, huwelijk en overlijden ingeschreven. Dit hogere aantal kwam tot stand doordat enige geslachten een inhaalslag maakten. Afschriften van oude (19^e-eeuwse) en/of buitenlandse akten kwamen voor inschrijving beschikbaar, als gevolg waarvan vele daaropvolgende, deels reeds in het archief aanwezige, akten eveneens konden worden ingeschreven.

De voorzitter vertegenwoordigde de Raad traditiegetrouw op de Nieuwjaarsontvangst van Hare Majesteit de Koningin in het Paleis op de Dam, de 4 meiherdenking te Amsterdam en de opening van de Staten-Generaal.

De voorzitter was op zaterdag 5 maart mede namens de Raad aanwezig bij het jaarlijkse Inter-ridderlijk Overleg van de verschillende ridderschappen, waarbij traditiegetrouw de Nederlandse Adelsvereniging, de Vereniging voor Jongeren van Adel in Nederland en de Hoge Raad van Adel te gast zijn. De vergadering werd deze keer georganiseerd door de Ridder-schap van Noord-Brabant op het landgoed Beukenhorst te Vught. Tijdens de vergadering werden criteria geformuleerd voor de eventuele heroprichting van ridderschappen, zoals destijds door Friesland en Zeeland was gedaan. Geconcludeerd werd dat heroprichting altijd dient te geschieden door, dan wel in nauw overleg met, de geslachten die ook in 1850 in de Ridder-schap waren beschreven. Vanzelfsprekend dienen alle bestuursleden en ook de andere leden van adel te zijn. Alleen een ambtelijke functie zou door een niet-adellijke persoon kunnen worden bekleed.

De voorzitter en secretaris ontvingen op 31 oktober de secretaris-generaal van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, mevrouw ing. R.M. van Erp-Bruinsma, voor een werkbezoek aan de Raad. Tijdens het kennismakingbezoek begin 2009 was haar een rondleiding in het vooruitzicht gesteld door de archiefruimte, volgend op de geplande ingrijpende verbouwing. Dankzij een beschikbaar gesteld budget uit de begrotingspost 'huisvesting hoge colleges van staat' kon deze in 2010 worden afgerond, waarmee de ruimte voldoet aan de eisen van de Archiefwet en het Archiefbesluit. Naast deze visitatie kwamen ook de aanstaande vacature binnen de Raad en het naderende jubileum op 24 juni 2014 aan de orde. De secretaris nam op 30 november deel aan een netwerkbijeenkomst van het Nationaal Comité 200 jaar Koninkrijk over de viering in de jaren 2013-2015, die was georganiseerd in Maastricht.

Binnen de Hoge Raad van Adel vond opnieuw een mutatie plaats. Het oudste lid van de Raad, mr. J.P. Eschauzier, had te kennen gegeven, nadat hij de leeftijd van zeventig jaar had bereikt, te willen terugtreden als lid van de Raad. Gedurende een periode van twintig jaar heeft hij als ervaren jurist (advocaat) een belangrijke bijdrage mogen leveren aan de advisering door de Raad van de minister van Binnenlandse Zaken (en Koninkrijksrelaties). Al betrekkelijk kort na zijn aantreden kwam de Wet op de adeldom tot stand en in 2002 werd de (herziene) Wet

lidmaatschap koninklijk huis vastgesteld. Hem werd met ingang van 1 januari 2012 eervol ontslag verleend 'met dank voor de gewichtige diensten Ons en het koninkrijk bewezen'. Tijdens een informeel afscheidsdiner in de Groote Sociëteit Haagsche Club - Plaats Royaal te 's-Gravenhage werd het scheidend lid namens de Raad een glas met inscriptie van familiewapen, naam en functie aangeboden.

In zijn plaats werd met ingang van die datum benoemd mr. C.J.A. barones Snouckaert van Schauburg-Buchwaldt, advocate personen- en familierecht, met wie naast barones Van Palandt de tweede vrouw-zitting nam in de Raad. Hierdoor vond tevens een aanzienlijke gemiddelde leeftijdsdaling plaats.

Adelszaken

Bij Koninklijk Besluit (KB) van 26 maart 1868 (Stb. 37), houdende regeling van de overgang van adellijke titels bij recht van eerstgeboorte, worden voorwaarden vastgesteld over de vererving van deze titels op de wettige mannelijke afstammelingen of nakomelingen van de oorspronkelijk begiftigde (art. 1). Bij ontstentenis van gekwalificeerde nakomelingen van de eerstgeboren zoon, gaat de titel naar anciënniteit over op zijn broeders en hun wettige mannelijke afstammelingen (art. 2). Het recht tot het voeren van de titel gaat eerst verloren na het overlijden van de oorspronkelijke begiftigde en van al zijn wettige mannelijke afstammelingen uit de mannelijke stam (art. 3).

In het verslagjaar werden op grond van deze regeling drie verzoeken aan de Hoge Raad van Adel gedaan, die alle gehonoreerd konden worden. Op 25 februari bereikte de Raad een verzoek van *jonkheer Hendrik Johan Gijsbert van der Does de Bye* om toekenning van de titel ridder bij eerstgeboorte, zoals deze bij KB van 28 nov. 1842 was toegekend aan zijn voorvader Pieter Jacob ridder van der Does de Bye (1798-1885). Met het overlijden van zijn verre neef Willem Jacobus ridder van der Does de Bye, d.d. Maastricht 3 sept. 2002, als laatste van diens tak, was de titel binnen zijn familie vacant geworden. Als oudste in leven zijnde mannelijke afstammeling in wettige mannelijke lijn van de opvolgende zoon van de begiftigde, verzocht hij titelaanwijzing door de Hoge Raad van Adel. De Raad kon op grond van artikel 2 van het in de aanhef genoemde KB en op basis van zijn inschrijving in het filiatierregister van de Nederlandse adel bij brief van 12 april 2011 hem als rechthebbende aanwijzen.

De bewijsvoering bij de andere twee verzoeken, die betrekking hadden op de titel baron bij eerstgeboorte, was eenvoudiger omdat het hier oudste, tevens enige, zonen van overleden vaders betrof.

Jonkheer Cornelis Rudolphus Theodorus Kraijenhoff werd, na het overlijden van zijn vader d.d. Wassenaar 20 januari 2011, bij brief van de Raad van 12 april 2011 aangewezen als rechthebbende op de titel baron bij eerstgeboorte, zoals deze bij KB van 16 september 1815 aan zijn voorvader Cornelis Rudolphus Theodorus baron Krayenhoff was verleend.

Jonkheer Frederik-Willem Gijsbert Constant Gevers werd, na het overlijden van zijn vader d.d. Coppet (Zwitserland) 29 dec. 2009, bij brief van de Raad van 22 juni 2011 aangewezen als rechthebbende op de titel baron bij eerstgeboorte, zoals deze bij KB van 24 okt. 1857, nr. 73, aan zijn voorvader Johannes Cornelis baron Gevers was verleend.

Ridder van der Does de Bye, baron Kraijenhoff en baron Gevers hebben inmiddels door overlegging van de verklaringen van de Hoge Raad van Adel aanpassing van hun respectievelijke geboorteakten verzocht bij de ambtenaar van de Burgerlijke Stand te 's-Gravenhage of van hun woonplaats.

Op 20 mei diende een particulier, met wie de secretaris gedurende vier jaar mailwisseling onderhield over de (on)mogelijkheden voor hem en zijn familie om erkend te worden in de Nederlandse adel, op grond van art. 9:1 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) een klacht

in bij de Hoge Raad van Adel over zijn behandeling. Aangezien hij zijn grieven niet op een uitgeschreven hoorzitting wilde komen toelichten, nam de Raad op 20 juni een gemotiveerd besluit op bezwaar. Hierin achtte de Raad zich op grond van art. 9:8b van de Awb niet verplicht om zijn klacht in behandeling te nemen betreffende gedragingen, die langer dan een jaar vóór indiening van de klacht hadden plaatsgevonden. De Raad onderschreef voorts ten volle het door zijn secretaris correct aangegeven juridische kader waarbinnen verzoeken tot adelsverlening worden beoordeeld en wees hierbij wellicht ten overvloede op de basisregel uit zijn instructie (1814), dat de bewijslast van gepretendeerde adeldom bij de verzoeker ligt.

Op 8 juli veroordeelde de kantonrechter in Maastricht een uitgeprocedeerde zoon van een adellijke moeder, die haar geslachtsnaam draagt, maar ten onrechte haar adellijke titel in mannelijke vervoeging voerde, wegens overtreding van het bepaalde in art. 435, lid 1, van het Wetboek van Strafrecht, tot een geldboete van € 300, subsidiair zes dagen hechtenis voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaren.

Op 22 augustus adviseerde de Raad de minister van BZK negatief over een verzoek tot inlijving in de Nederlandse adel van een Zwitserse staatsburger, die afstamming voorwendde van een Poolse edelman. Omdat uit niets bleek dat de verzoeker voornemens was een verzoek tot naturalisatie in te dienen, kon slechts bij voorbaat worden gewezen op art. 2, lid 3, van de Wet op de adeldom, waarin de voorwaarden voor inlijving worden opgesomd.

Op 24 november verstrekke de Raad inlichtingen aan een zoon van een voormalige Hongaarse edelman, die in 1974 naar de mogelijkheden van inlijving in de Nederlandse adel had geïnformeerd en waarop de Raad in zijn toenmalige samenstelling in principe positief had gereageerd, met uitzondering van de gewenste titelhomologatie. De Raad deelde hem mee dat het inlijvingsverzoek in feite nog op afhandeling wachtte, maar ondermeer omdat niet alle bewijsstukken waren aangeleverd, niet was voortgezet.

Wob-zaken

Op 16 maart 2011 heeft een particulier, aan wie de Hoge Raad van Adel op basis van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) gedurende een aantal jaren stukken betreffende adelsverzoeken beschikbaar stelde, op grond van art. 6:12, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) beroep bij de Rechtbank Alkmaar ingesteld tegen het niet tijdig nemen van een besluit. Door parallelle acties en een verzuim van eiser werd het spoedeisende karakter van de zaak niet meer door de rechtbank onderschreven en duurde de procedure aan het einde van het verslagjaar voort.

In zijn uitspraak van 27 juli 2011 op het hoger beroep van een particulier contra de minister van BZK vernietigde de Afdeling Rechtspraak van de Raad van State een uitspraak van de Rechtbank Alkmaar van 14 oktober 2010, voor zover deze de weigering van de minister in stand hield om een advies van de Hoge Raad van Adel uit 1999 inzake een adelsverzoek openbaar te maken.

Naar aanleiding van deze uitspraak worden verzoeken op grond van de Wob met toepassing van art. 2:3 van de Awb door het Ministerie van BZK doorgestuurd naar de Hoge Raad van Adel wanneer het adelszaken betreft.

Op 26 dec. 2011 tekende deze particulier bezwaar aan tegen een besluit van de Hoge Raad van Adel om, onder meer vanwege bescherming van de persoonlijke levenssfeer (art. 10, lid 2e, van de Wob), niet alle stukken te verstrekken.

Ridderlijke Orden

Ten aanzien van de Ridderlijke Duitse Orde, Balije van Utrecht, adviseerde de Raad op 18 mei 2011 de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties positief inzake het verlenen van agreatie voor de benoemingen tot ridder van *Jan Willem Hendrik Sixma baron van Heemstra* en *Rijnhard Bernhard baron van Lynden*. Op 24 november 2011 bracht de Raad een positief advies uit aan de Orde inzake de benoemingen tot ridder van *Diederik Willem ridder van Rappard* en *Edzart Johan baron Bentinck*.

Bij deze gelegenheid werd nog eens benadrukt dat het toelatingscriterium betreffende de afstamming in mannelijke lijn, dat artikel 8, lid 2a, van de op 22 mei 2006 gewijzigde statuten van de Orde voorschrijft (adeldom, teruggaande tot vóór 1795), volgens lid 2b strikte toepassing vraagt.

Aan de Souvereine Militaire Orde van Malta, Afdeling Nederland, werden in het verslagjaar verklaringen van admittie tot deze orde verstrekt ten behoeve van *Carel Jan Bertram baron de Loë*, *jonkheer Lodewijk Thomas van Meeuwen* en *Juliaan René Marcel ridder van Rappard* als ridders van Eer en Devotie, van *jonkvrouw Emilie Clementine Dorothee Rutgers van Rozenburg*, *Jenny Anne Marie barones van Voorst tot Voorst* en *Marie-Pauline Josine barones van Voorst tot Voorst* als dames van Eer en Devotie en van *jonkheer Barend de Roy van Zuidewijn* en *jonkheer Jan François Marie van der Does de Willebois* als ridders van Gratie en Devotie.

Naamswijzigingen

In het verslagjaar werden van de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie geen verzoeken om advies ontvangen inzake wijziging van de naam van een adellijk geslacht. In een aantal gevallen werd informatie verstrekt.

In het kader van de liberalisering van het naamrecht heeft de voormalige minister van Justitie, naast enkele urgente voorstellen van de Werkgroep liberalisering naamrecht, op 27 juli 2010 zijn voornemen tot wijziging van het Besluit geslachtsnaamswijziging (1997) aan de voorzitter van de Tweede Kamer kenbaar gemaakt. De uitsluiting in art. 2, lid 3a en 3b, voor adellijke personen dient volgens de minister (zich baserend op het jaarverslag van de Raad over 2009, waarin de wens tot opheffing van deze discriminerende bepaling werd voorgesteld) geen doel meer. De vaste Kamercommissie voor Justitie heeft, volgens haar verslag van 2 november 2010, een aantal vragen aan de (nieuwe) staatssecretaris van Veiligheid en Justitie gesteld, die in het verslagjaar nog niet waren beantwoord.

Wapens

In het verslagjaar werd bij koninklijk besluit een wapen verleend aan de gemeenten *Peel en Maas* en *Zuidplas* (zie bijlage).

In totaal wendden zich 4 (3) gemeenten, *Den Haag*, *Eijsden-Margraten*, *Súdwest-Fryslân* en *Hollands Kroon*, tot de Raad met een verzoek om advies inzake een door hen te voeren wapen, respectievelijk wapenspreuk ('s-Gravenhage).

De heer P. Bultsma vervaardigde 2 (4) en de heer C.Q.C.M. Walschots geen (2) wapendiploma's.

Bij brief van 2 februari 2011, kenmerk BSD/2011.134, wendde de burgemeester van de gemeente **Den Haag**, de heer J.J. van Aartsen, zich namens het College van Burgemeester en Wethouders tot de Raad met het verzoek om advies inzake de toevoeging van de wapenspreuk

VREDE EN RECHT aan het wapen van de gemeente. Naast het uitgangspunt dat Den Haag zich al meer dan een eeuw manifesteert als internationale stad van vrede en recht, was het 100-jarig bestaan van het Vredespaleis in 2013 de bijzondere aanleiding om een verzoek te doen tot toevoeging van een wapenspreuk aan het bij Besluit van de Hoge Raad van Adel d.d. 24 juli 1816 bevestigde gemeentewapen. Bij Koninklijk Besluit van 19 okt. 1954, nr. 21, werd het wapen opnieuw beschreven: *In goud een stappende ooievaar van natuurlijke kleur, houdend in deszelfs bek een paling van sabel. Het schild gedekt met een antieke gravenkroon en gehouden door twee omziende leeuwen van goud.*

De gemeente Den Haag zou haar inspanningen voor de vrede en de internationale rechtsorde graag gehonoreerd zien door de wapenspreuk. De in het verzoek genoemde wapenfeiten zijn in chronologische volgorde opgesomd:

1899: Wereldvredesconferentie Huis ten Bosch; oprichting Permanent Hof van Arbitrage;

1907: Tweede Wereldvredesconferentie in de Ridderzaal; plannen bouw Vredespaleis;

1913: opening Vredespaleis met de vestiging van het Permanente Hof van Arbitrage;

1922: vestiging Permanente Hof van Justitie van de Volkenbond in het Vredespaleis;

1945: vestiging Internationaal Gerechtshof van de Verenigde Naties in het Vredespaleis;

1998: vestiging Permanent Internationaal Strafhof (160 landen) in Den Haag.

Artikel 7 van de beschikking van de minister van Binnenlandse Zaken van 18 okt. 1977 bepaalt dat 'een wapenspreuk alleen aan een wapen wordt toegevoegd, indien deze reeds werd gevoerd bij een wapen dat opnieuw wordt verleend of indien ter verkrijging daarvan bijzondere historische omstandigheden aangevoerd kunnen worden.' In zijn advies van 12 april 2011 heeft de Raad te kennen gegeven dat de in de richtlijn genoemde bijzondere historische omstandigheden gevonden kunnen worden in de in het verzoekschrift opgesomde wapenfeiten, die meer dan een eeuw beslaan en indrukwekkend en overtuigend zijn. Voorts achtte hij de kwalificatie van de gemeente als stad van recht, vrede en veiligheid internationaal nagenoeg onomstreden en in betekenis alleen maar toe te nemen.

Ten aanzien van de spreuk gaf de Raad de voorkeur aan een Latijnse wapenspreuk. Op die van Amsterdam en Rotterdam na, zijn alle door publiekrechtelijke lichamen gevoerde wapenspreuken in het Latijn gesteld, in de heraldiek vanouds de internationale taal. Naar de overtuiging van de Raad zou in de gekozen volgorde van de begrippen recht en vrede tot uitdrukking gebracht worden, dat geen vrede en veiligheid kan worden geboden zonder het fundament van de rechtsstaat. Hij verwees daarbij naar de titel van het meesterwerk *De Iure Belli ac Pacis* (1625) van Hugo de Groot, dat aan de basis van het moderne volkenrecht stond. Hugo de Groot kwam tot de conclusie dat uit natuurrecht voortkomend oorlogsrecht aan (duurzame) vrede vooraf gaat.

De Raad stelde voor de in 1954 gewijzigde blazoenering aan te vullen met: *Wapenspreuk: PRO IURE ET PACE in Latijnse letters van goud op een lint van sinopel.* De gebruikelijke arabesk van sinopel, die niet nader was omschreven, zou dan door een groene banderol kunnen worden vervangen.

Aan het einde van het verslagjaar had de minister van BZK nog geen advies aan de Raad gevraagd aangezien het officiële verzoek nog niet door de gemeente Den Haag was gedaan.

De nieuwe gemeente **Eijsden-Margraten** is op 1 januari van dit jaar gevormd uit Eijsden en Margraten. Beide voormalige gemeenten bestonden al sinds de oprichting van het koninkrijk. Aan de gemeente Eijsden werd eerst in 1890 een wapen verleend. Per 1 januari 1982 werd Gronsveld aan Eijsden toegevoegd. Bij Koninklijk Besluit van 16 juli 1983 nr. 4 is aan deze nieuwe gemeente Eijsden een wapen verleend. De omschrijving van dit wapen luidt: *Gedeeld; I in zilver een knoestig schuinkruis van keel; II in goud een dubbele adelaar van sabel, gebekt, getongd en gepoot van keel, met op de borst een schildje van goud, beladen met drie*

ballen van keel; in een schildvoet van keel een ingebogen punt van goudhermelijn. Het schild wordt gedekt met de standaardkroon.

Aan de gemeente Margraten werd bij Koninklijk Besluit van 13 september 1939 een wapen verleend. Ook de gemeente Margraten werd per 1 januari 1982 uitgebreid, en wel met de gemeenten Bemelen, Cadier en Keer, Mheer, Noorbeek en Sint Geertruid. De nieuwe gemeente Margraten koos er toen voor om het in 1939 aan Margraten verleende wapen te continueren. De omschrijving van dit wapen luidt: *In sabel een getand kruis van goud, in ieder kwartier vergezeld van een merlet van zilver.* Ook Margraten voert de standaardkroon.

In hun brief van 8 juli 2011 heeft het College van Burgemeester en Wethouders van Eijsden-Margraten aan de Raad advies gevraagd inzake een nieuw gemeentewapen. Het wapen dat het college aan de Raad ter beoordeling voorlegde, is ontworpen door de heer Vroomen van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap en door hem voorzien van een uitgebreide historische toelichting. In het ontwerp is bewust gekozen om elementen uit de wapens van Eijsden (1983) en Margraten (1939) op te nemen en niet voor een geheel nieuw gemeentewapen.

Op ingenieuze wijze heeft de ontwerper de kruisen uit de wapens van Eijsden (het knoestige, Bourgondische [schuin]kruis) en Margraten (het getande kruis uit het wapen van de heren van Gulpen) in het nieuwe wapen gecombineerd. Het wapen wordt gevierendeeld door een kruis, waarvan de kwarten afwisselend knoestig en getand zijn, al naargelang het kwartier waarin ze zijn afgebeeld (I en IV Eijsden; II en III Margraten). In de kwartieren zijn bovendien twee rode bollen [sic!] (I en IV) en twee zilveren merletten (II en III) toegevoegd. De bol of bal (in de heraldiek ook wel koek of penning genoemd) is afkomstig uit het wapen van het middeleeuwse grafelijke geslacht Van Gronsveld en de latere Vrije Rijksheerlijkheid Gronsveld. De zilveren merlet is ontleend aan het wapen van de heren Van Eijnatten, die vanaf het begin van de zeventiende eeuw de heren van Gulpen in de heerlijkheid Margraten waren opgevolgd. In zijn advies van 22 augustus 2011 prees de Raad het heraldisch fraaie ontwerp, maar moest op grond van artikel 2 van de ministeriële richtlijnen (1977) concluderen, dat de gecompliceerde schilddeling het onwenselijk maakte om de kwartieren tevens te beladen met vrij willekeurige wapenfiguren. Hij adviseerde de bollen en merletten weg te laten, zodat het gevierendeelde kruis – in de heraldiek een bijzonder herautstuk – beter tot zijn recht zou komen. Burgemeester en wethouders van de gemeente Eijsden-Margraten herkenden zich echter niet meer in dit naar hun mening te steriele ontwerp en nodigden de Raad bij brief van 21 oktober uit een tweede ontwerp te maken om een goede keuze te kunnen doen. Dit eigen ontwerp stuurde de Raad bij brief van 18 november op en kan omschreven worden als volgt: *Gedeeld; I in zilver een knoestig schuinkruis van keel; II in sabel een getand kruis van goud. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels.* De belangrijkste en meest kenmerkende symbolen (de bijzondere kruizen) van de fusiegemeente werden in volgorde van de nieuwe gemeentenaam verbeeld. Aan het einde van het verslagjaar had de gemeente nog geen keuze uit de drie ter tafel liggende ontwerpen gemaakt.

Op 1 januari 2011 werd de nieuwe gemeente **Súdwest-Fryslân** gevormd door samenvoeging van de gemeenten Bolsward, Nijefurd, Sneek, Wûnseradiel en Wymbritseradiel.

Bij brief van 28 september 2011 heeft het College van B&W van Súdwest-Fryslân officieel advies aan de Raad gevraagd op grond van het wapenontwerp van de Fryske Rie foar Heraldyk: *Gedeeld; I in goud een halve adelaar van sabel; II in azuur een ruitenkruis van vijf ruiten van zilver.* Het door de gemeenteraad ondersteunde voorstel is een heraldisch verantwoord ontwerp, dat voor een belangrijk deel teruggaat op de wapens van vier van de vijf gefuseerde gemeenten, waarin de Friese adelaar (Sneek, Wymbritseradiel en niet gehalveerd bij Bolsward) en het veld van azuur (Wûnseradiel en de linkerhelft van Wymbritseradiel) een belangrijke plaats innemen.

In zijn advies van 24 november 2011 signaleerde de Raad, dat het wapen van de vijfde gemeente (Nijefurd), met in het hartschild drie muurkronen, in het geheel niet was vertegenwoordigd, want noch schilddeling, kleuren, of wapenfiguren waren in het voorstel terug te vinden. Dit achtte de Raad een gemis, omdat de wapenfiguur van de paalsgewijze geplaatste kronen in Friesland niet ongewoon bleek te zijn, gelet op het wapen van de stad Sneek. Daar zijn het overigens geen muurkronen, maar bladerkronen.

Een groter bezwaar echter vond de Raad het gebruik van het zogenaamde ruitenkruis, dat in Friesland historisch gezien niet voorkomt en in het voorstel werd opgevoerd op grond van een afzonderlijke ruit in het wapen van de voormalige gemeente Menaldum. De enkele ruit als wapenfiguur is niet uitzonderlijk, maar bij de toepassing als ruitenkruis wordt al snel gedacht aan het wapen van de graven van Kessel. Dit geslacht, dat zich in het noorden van Limburg kon meten met de graven van Gelre en zich zelfs enige tijd rijksonmiddellijk waande, voerde in zilver een ruitenkruis van keel. In het aan de nieuwe gemeente Peel en Maas verleende wapen (zie bijlage) heeft het ruitenkruis vanzelfsprekend een prominente plaats gekregen. Weliswaar voorkomt de combinatie met de Friese adelaar en de kleurenkeuze (zilver op azuur) in het voorgestelde ontwerp toekomstige verwarring, maar de deling van het schild had ook een praktisch probleem: de gedeelde helft van het schild biedt door de langwerpige vorm immers minder ruimte voor een ruitenkruis dan bijvoorbeeld voor vijf elkaar verticaal aanstotende ruiten.

Op grond van bovenstaande overwegingen heeft de Raad een alternatief ontwerp voorgelegd. Dit voorstel gaat uit van de muurkronen uit het wapen van Nijefurd, die vermeerderd tot vijf in getal, paalsgewijze geplaatst, in de plaats komen van het ruitenkruis. Ze symboliseren de vijf gefuseerde gemeenten, die alle een met steden vergelijkbare omvang hebben. Het wapen van het alternatieve voorstel wordt omschreven als volgt: *Gedeeld; I in goud een halve adelaar van sabel; II in azuur vijf muurkronen van zilver met elk drie bastions, paalsgewijze geplaatst en gevoerd van keel.*

Tegen het voeren van de voorgestelde rijkere, vijfbladerige kroon, bestond geen bezwaar aangezien de voormalige grietenij Wymbritseradeel deze kroon al in 1818 voerde. Qua oppervlakte is Súdwest-Fryslân de grootste gemeente van Nederland en qua inwonertal de tweede gemeente van Friesland. Deze bijzondere omstandigheden rechtvaardigen het voeren van schildhouders. De Raad had er begrip voor, dat in het ontwerp niet gekozen was voor de wildeman en de klimmende leeuw van Sneek of de omziende leeuwen van Bolsward, die zozeer zijn verweven met de vroege geschiedenis van deze oude steden. Hij kon instemmen met de keuze voor de twee aanzierende leeuwen van goud, temeer daar de (klimmende) leeuw van Sneek in het wapenregister van de Hoge Raad van Adel als een aanzierende leeuw is getekend. Evenmin had de Raad bezwaar tegen een groen gemarmerd voetstuk als een variatie op de grasgrond van Sneek en de arabeske van Bolsward. In de toepassing hiervan bestaat een zekere vrijheid, omdat een piëdestal vanouds niet in de wapenbeschrijving wordt vermeld.

Aan het einde van het verslagjaar was de procedure rond de verlening van een wapen aan Súdwest-Fryslân nog niet afgerond.

Per 1 januari 2012 zijn de gemeenten Anna Paulowna, Niedorp, Wieringen en Wieringermeer gefuseerd tot een nieuwe gemeente **Hollands Kroon**. Hollands Kroon was de naam van het waterschap, dat van 1994 tot 2003 verantwoordelijk was voor het waterbeheer in onder meer het gebied van de nieuw gevormde gemeente. Het waterschap is opgegaan in het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, waarmee de naam vrijkwam ten behoeve van de nieuwe gemeente.

In een brief, ontvangen op 3 oktober 2011, heeft de Stuurgroep Hollands Kroon aan de Raad het verzoek gedaan om twee nieuwe wapens te ontwerpen, die aan de gemeenteraad van Hollands Kroon zouden worden voorgelegd. Het eerste ontwerp zou elementen moeten weerge-

ven uit de wapens van de voormalige vier gemeenten om op te nemen in een nieuw gevierendeeld wapen. Het tweede voorstel betrof een geheel nieuw ontworpen wapen, waarvoor het gemeentelogo inspiratiebron zou moeten zijn.

In zijn advies van 18 november 2011 deelde de Raad mee, dat het ontwerpen van een gevierendeeld wapen op basis van de bestaande elementen in het geval van Hollands Kroon tamelijk complex was. De wapens van de samenstellende gemeenten afzonderlijk hadden elk al een schildverdeling, terwijl uit de veelheid aan wapenfiguren moeilijk een keuze kon worden gemaakt. Volgens artikel 2 van de ministeriële richtlijnen (1977) moet het wapen zo eenvoudig mogelijk zijn en dienen een veelheid van wapenfiguren en een ingewikkelde schildverdeling te worden vermeden. De Raad kwam tot de conclusie, dat ook als de vierdeling werd losgelaten, niettemin kenmerkende elementen uit de wapens van alle vier de samenstellende gemeenten in een nieuw wapen konden worden toegepast. Uitgaande van een schild van azuur (de belangrijkste kleur in het wapen van Wieringen), dat beladen werd met de drie omgekeerde zwaarden van Niedorp, leverde de toevoeging van een hartschild met de gekroonde Russische adelaar uit het wapen Anna Paulowna (de kern met het hoogste aantal inwoners binnen de nieuwe gemeente en vernoemd naar koningin Anna Paulowna (1795-1865), de Russische echtgenote van Koning Willem II) ook in esthetisch opzicht een fraai resultaat op. De bijzondere schildhoudende zeemeerminnen van het wapen van Wieringermeer completeerden tenslotte dit eerste ontwerp voor een wapen van de nieuwe gemeente. De omschrijving van ontwerp 1 luidde dan als volgt: *In azuur drie omgekeerde zwaarden van zilver, naast elkaar met gevesten van goud; in een hartschild van zilver de gekroonde Russische adelaar van sabel, met op de borst de letters A P. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels en aan weerszijden gehouden door een zeemeermin van natuurlijke kleur, met de vrije hand de staart vasthoudend.*

Het tweede door de Raad voorgestelde wapenontwerp was een volledig nieuw wapen, dat enerzijds was geïnspireerd door (de tekst van) het nieuwe logo, de geabstraheerde bloeiende waterlelie, en anderzijds door de naam van de nieuwe gemeente. Een natuurlijke waterlelie is minder geëigend om als wapenfiguur te gebruiken, terwijl het kroonmotief dat door de waterlelie wordt verbeeld, heraldisch zo kon worden vertaald, dat tegelijkertijd de naam van de gemeente eer werd aangedaan. Daarbij werd teruggegrepen op het vervallen wapen van het waterschap Hollands Kroon, waarin twee toegewende Hollandse leeuwen waren opgenomen. Het ontwerp combineerde de Hollandse leeuw met de koninklijke kroon, die vanwege het gouden veld rood gevoerd diende te zijn. Dit ontwerp 2 werd omschreven als volgt: *In goud een leeuw van keel, getongd en genageld van azuur en gekroond met een koninklijke kroon, gevoerd van keel. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels en aan weerszijden gehouden door een zeemeermin in natuurlijke kleur, met de vrije hand de staart vasthoudend.* De keuze uit beide ontwerpen werd aan de nieuwe gemeenteraad van Hollands Kroon, die hierover in maart 2012 zou beslissen, overgelaten.

Emblemen

Van de zijde van het Ministerie van Defensie werden in het verslagjaar geen (6) adviesaanvragen ontvangen inzake een vast te stellen embleem. Naar aanleiding van vragen van de zijde van Defensie voerde de secretaris wel e-mailcorrespondentie inzake een nieuw embleem voor de 'Kustwacht Nederlandse Antillen en Aruba' en een embleem voor de Defensie Tandheelkundige Dienst.

Vlaggen

In het verslagjaar verzocht één (4) gemeente aan de Raad advies inzake een door haar te voeren vlag.

In een e-mail van 28 juni 2011 verzochten burgemeester en wethouders van de nieuwe gemeente **Peel en Maas** advies inzake een ontwerp voor een gemeentevlag, die in een concept-raadsbesluit was omschreven. Het vlagontwerp volgt als gebruikelijk het wapen, dat bij Koninklijk Besluit van 22 maart 2011 is vastgesteld (zie bijlage).

In zijn advies van 30 juni 2011 kon de Raad met het ontwerp voor een nieuwe gemeentevlag instemmen. Het omzetten van het verticaal ingedeelde wapen in een horizontaal ingedeelde vlag laat naar zijn mening het ruitenkruis beter tot zijn recht komen. Wel bracht de Raad een noodzakelijke correctie en vereenvoudiging aan in de omschrijving van de vlag.

De vlag van de nieuwe gemeente Peel en Maas – *drie golvende banen, waarvan de hoogten zich verhouden als 1 : 3 : 1, zwart, wit en zwart met op de middelste baan een ruitenkruis van vijf rode ruiten* – is vastgesteld bij Gemeenteraadsbesluit van 5 juli 2011, nr. 2011-075.

Secretaris en medewerkers

Met het oog op het 200-jarig bestaan van de Hoge Raad van Adel in 2014 bestaat het voornemen om, evenals in 1964 (1966) en 1989, een jubileumboek uit te brengen. Gekozen is voor het *Wapenregister van de Nederlandse adel*, waarin de sinds 1814 aan (Noord-)Nederlandse adellijke geslachten verleende wapens zijn afgebeeld en beschreven. De basis wordt gevormd door de originele registertekeningen, die in het archief van de Raad berusten en die niet eerder integraal zijn gepubliceerd. De wapentekeningen van de Zuid-Nederlandse adellijke geslachten, die na de afscheiding opteerden voor België, zijn destijds al door de Raad beschikbaar gesteld ten behoeve van het vierdelige overzichtswerk *Wapenboek van de Belgische adel van de 15de tot 20ste eeuw* (Brussel 1992-1993) van de hand van L. Duerloo en P. Janssens. De wetenschappelijk medewerker deed in het verslagjaar voorbereidend onderzoek naar het adelsbeleid uit de beginperiode van het koninkrijk, terwijl de eerste medewerker systemen bedacht en realiseerde om de wapentekeningen te reproduceren en de beschrijvingen te harmoniseren. Zij zullen inleidingen verzorgen op het gebied van adelsgeschiedenis en heraldiek. De secretaris zal het historische en actuele adelsrecht voor zijn rekening nemen.

Op 8 september leidde de secretaris een groep van circa vijftien personeelsleden van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, buurinstelling aan de Nassaulaan, rond in het gebouw van de Hoge Raad van Adel. De interesse ging begrijpelijkerwijs in het bijzonder uit naar de verlening of bevestiging van (nieuwe) gemeentewapens.

De secretaris hield op 22 september een inleiding over overheidsheraldiek voor ruim dertig leden van het Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde tijdens een rondleiding door het gebouw van de Raad, waarbij de collecties werden getoond. De nadruk lag daarbij op de wijze, waarop adellijke familiewapens nog altijd een belangrijke rol spelen bij de moderne overheidsheraldiek.

De secretaris en de wetenschappelijk medewerker traden toe tot een raad van advies voor *De Nederlandsche Leeuw*, tijdschrift van het Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde.

De wetenschappelijk medewerker nam op 31 maart en 1 april deel aan een tweedaags congres *Adel und Militär* te Cloppenburg (D). Op 21 mei hield hij op huis Almelo een voordacht voor de Commanderie Noord-Oost Nederland van de Johanniter Orde over adellijk familieleven in de zeventiende eeuw. Tijdens een symposium van de Stichting Werkgroep Adelsgeschiedenis 'State of the Art van het Nederlandse adelsonderzoek' verzorgde hij op 12 november in het Duitse Huis te Utrecht een lezing over de Nederlandse adel in de vroegmoderne tijd.

De eerste medewerker bereidde de preadviezen voor met betrekking tot de gemeentewapens van de per 1 januari 2011 en 2012 gefuseerde nieuwe gemeenten. Hij vervaardigde hiervoor ontwerptekeningen van de wapens met behulp van een computertekenprogramma, waardoor thans ter secretarie ook visueel ingespeeld kan worden op wensen, die bij deze publiekrechtelijk lichamen leven over de vormgeving van ontwerpwapens.

Hij maakte vorderingen met het opzetten en koppelen van digitale gegevens- en beeldbestanden ten behoeve van de interne informatievoorziening, de externe dienstverlening en het jubileumboekproject.

De tweede medewerker hield het filiatierregister van de Nederlandse adel bij. Hij voltooide de invoering in een database van het kaartstelsel op adelszaken (notulendossiers over de jaren 1853-2000), voerde vervolgens het kaartstelsel op wapens van publiekrechtelijke lichamen in en maakte tegen het eind van het jaar een begin met de invoer van het kaartstelsel op verzoeken tot naamswijziging. Tenslotte vervaardigde hij de aanwinstenlijsten 94 en 95 van de bibliotheek.

Publicaties

Het standaardwerk van de wetenschappelijk medewerker over adelscultuur in de zestiende en zeventiende eeuw, *Republiek van adel. Eer in de Oost-Nederlandse adelscultuur (1555-1702)* (dissertatie, Utrecht 2010) werd door het Historisch Centrum Overijssel, de Overijsselse Bibliotheek Dienst en Stadsarchief en Athenaeumbibliotheek te Deventer uitgeroepen tot 'het beste boek van de provincie' onder de geschiedenisboeken, die in dat jaar zijn uitgekomen. Inmiddels is een paperbackeditie van het werk verschenen.

Een interview met de secretaris in de rubriek buitenlandse vakgebieden van het magazine voor juristen *Mr.* (2011, nr. 6/7), werd als hoofdstuk '*Dames en heren van stand*' opgenomen in de bundel *Exotisch recht; van adelsrecht tot zuidpoolrecht* (juridische uitgeverij Celsus), die interviewer Michel Knapen samenstelde van de twintig tussen 2009 en 2011 gepubliceerde bijzondere rechtsgebieden.

Handschriftcollecties

De collecties van de Raad konden worden aangevuld met de volgende aankopen.

Dankzij een genereuze bijdrage van de Stichting Fonds A.H. Martens van Sevenhoven konden in juni twee historische adelsdiploma's betreffende het Nederlandse adellijke geslacht De Petersen (uitgestorven in 1914) worden aangekocht van Librije International bv te IJmuiden. Het bijzondere van de aanwinst is de combinatie van de twee diploma's, die niet los van elkaar kunnen worden gezien. De adelsbrief van keizer Leopold I voor Jacob Petersen uit 1676 heeft immers als bewijs gediend voor de inlijving van zijn achterkleinzoon Isack Ernst de Petersen in de Nederlandse adel. Daarvan is de tweede adelsbrief, uitgevaardigd door koning Willem I in 1815, de neerslag en het bewijs van adeldom. Het geslacht werd uitvoerig beschreven door M.R. Doortmont in *De Nederlandsche Leeuw* 116 (1999), 97-174 en 278-314. Een aankoop op de veiling Van Stockum, 's-Gravenhage 8 juni 2011, lot 422, betreft een deeltje fragment-genealogieën van Hollandse adellijke geslachten, waaraan een juridisch vademecum is toegevoegd. Achterin staan persoonslijsten van heerlijkheden, van de ridderschap, admiraliteit, visserij, en V.O.C., alsmede opsommingen van drosten, (hoog)heemraden en dijkgraven. Het geciviliseerde handschrift van de anonieme zeventiende-eeuwse auteur is (nog) niet geïdentificeerd. Als inlegvel is een commentaar van de hand van P.J. Blok, Leiden 1923, toegevoegd.

De aankoop op 14 september bij Antiquariaat A.G. van der Steur te Haarlem van een eveneens zeventiende-eeuws wapenboekje, gemerkt 'Armor IX', bleek bij nader inzien een ontbrekend deeltje uit een serie van zeven genummerde exemplaren in de collecties van de Raad te zijn. Deze zijn van de hand van de Utrechtse heraldicus Arnout van Buchell (1565-1641) en uit het voormalige bezit van C. Booth afkomstig. Navraag leerde dat deeltje IX afkomstig was uit een veiling bij Christie's te Amsterdam in 2005. In het herkenbare handschrift van Buchellius zijn voornamelijk Zuid-Nederlandse wapens getekend en beschreven. Een ex libris vermeldt nog de naam van een voormalige eigenaar: 'Comte Henry Chandon de Briailles 1898-1937'.

Archiefbeheer

Mevrouw J. de Roy van Zuydewijn voerde verspreid over het verslagjaar kleine restauratiewerkzaamheden uit. Een ingrijpender behandeling had een handschrift van Christoforus Butkens (1590-1650) uit het familiearchief Van Slingelandt (inv. nr. 1402) nodig, dat dreigde te verpulveren. Zij kon de schade stabiliseren en daarmee verdere aantasting voorkomen. Het complete handschrift (losgemaakt deel) is tijdens de restauratiewerkzaamheden door de heer Gritter gedigitaliseerd.

Boekbinderij Van Dijk v.o.f. te 's-Gravenhage bond 17 (22) jaargangen van tijdschriften in.

Externe dienstverlening

Voor de tentoonstelling *Lucas van Leyden en de Renaissance*, die van 18 maart tot en met 26 juni 2011 werd gehouden in Museum De Lakenhal te Leiden, werd uit de handschriftencollectie van de Hoge Raad van Adel (coll. C. Booth, nr. 6) het zogenaamde Kopiewapenboek Gelre in bruikleen gegeven. Deze anonieme vroeg zestiende-eeuwse kopie naar het origineel van de wapenheraut Gelre in de Koninklijke Bibliotheek in Brussel, is vervaardigd in opdracht van het geslacht Van Lockhorst, dat in die tijd tot de (invloed)rijkste families van Leiden behoorde. Het wapenboek werd in een aparte vitrine tentoongesteld onder de twee bewaard gebleven (en sinds 1964 tot de collectie van Museum De Lakenhal behorende) zijpanelen van een memorietafel van de kinderen Van der Does-Van Poelgeest, die ooit bedoeld was voor de Lokhorstkapel in de Pieterskerk. Eén van deze dochters, Adriana van der Does, was getrouwd met Jan van Lockhorst en hun (kwartier)wapens staan op de titelpagina's.

Correspondentie en bezoekers

Tijdens de verslagperiode zijn 898 (1002) brieven, merendeels via e-mail, ingekomen en/of uitgegaan. Deze brieven hebben betrekking op de volgende onderwerpen: 257 (286) zaken van algemene en huishoudelijke aard, 121 (132) adelszaken, waaronder ridderlijke orden, 142 (158) genealogie, 229 (256) heraldiek, waaronder wapenverleningen aan publiekrechtelijke lichamen en krijgsmachtonderdelen, 39 (44) vlaggen, 79 (90) filiatierregister, 25 (28) burgerlijke stand en 6 (8) naamsveranderingen.

Er werden 152 (158) bezoeken aan de studiezaal geregistreerd. Binnen het archiefwezen is er een algemene trend van geringe terugloop in aantallen brieven en bezoekers waarneembaar, die veroorzaakt wordt door de toegenomen digitale dienstverlening. Dit betekent concreet geen vermindering maar een verplaatsing van werkzaamheden.

Goedgekeurd in de vergadering van de Hoge Raad van Adel van 25 april 2012.

(w.g.) C.O.A. Schimmelpenninck van der Oije, voorzitter

(w.g.) E.J. Wolleswinkel, secretaris

2704201200016

BIJLAGEN: Wapenverleningen 2011

PEEL EN MAAS

Bij Wet van 18 juli 2009 (Stb. 340) zijn de gemeenten Helden, Kessel, Maasbree en Meijel met ingang van 1 januari 2010 samengevoegd tot de nieuwe gemeente Peel en Maas (provincie Limburg).

Voor deze voormalige gemeenten werden de volgende wapens vastgesteld.

Aan de gemeente Helden werd een wapen verleend bij Ministeriële Beschikking van 28 september 1867, nr. 80, waarvan de omschrijving luidt: *Een schild van lazuur, beladen met een naar voren gekeerden St. Lambertus in bisschoppelijk gewaad van goud, houdende in de linkerhand een zwaard en een palmtak, en in de rechterhand eene bisschopsstaf, alles van goud.*

Aan de gemeente Kessel werd een wapen verleend bij Koninklijk Besluit van 1 oktober 1898, nr. 21, waarvan de omschrijving luidt: *Gedeeld; rechts in zilver een ruitenkruis van vijf ruiten van keel ; links in keel de H. Maagd, met het kind Jezus op den linkerarm en met de rechterhand een schepter van goud vasthoudende, aangezicht en handen van natuurlijke kleur, sluier en kleed van lazuur, aan den hals afgezet met goud, het hoofd gekroond en omgeven door een nimbus van goud, het kind met aangezicht en handen van natuurlijke kleur, met een kleed van zilver, aan den hals afgezet van goud, dragend in den linkerhand den wereldbol en de rechter opgeheven houdende, het hoofd omgeven door een nimbus van goud.*

Aan de gemeente Maasbree werd een wapen verleend bij Ministeriële Beschikking van 17 september 1853, nr.198, waarvan de omschrijving luidt: *Een schild van lazuur met een links gaand gevleugeld hert sommé van een kruis tusschen de hoornen alles van goud, parti van keel met een springend hert van goud sommé van hetzelfde, het chef van het schild van goud met eenen adelaar van sabel.*

Voor de gemeente Meijel werd een wapen bevestigd bij Besluit van de Hoge Raad van Adel van 28 juli 1819, waarvan de omschrijving luidt: *Een schild van blaauw beladen met het beeld van St. Nicolaas van goud.*

In zijn brief van 17 juni 2010 wendde het College van Burgemeester en Wethouders van de nieuwe gemeente Peel en Maas zich tot de Raad met het verzoek om advies inzake een gemeentewapen. De gemeente koos voor een volledig nieuw wapen, waarin de turfwinning in de Peel wordt verbeeld. Het ontwerp, dat de gemeente aan de Raad heeft voorgelegd, is een wapen met in zwart (symbool voor de turfwinning) een dubbel verbrede zilveren golvende paal (de Maas), beladen met een ruitenkruis van vijf rode ruiten. Dit ruitenkruis verwijst naar het stamwapen van het graafschap, later de heerlijkheid Kessel. Het grondgebied van de gemeente lag tijdens het ancien regime voor het merendeel in dit graafschap.

Het ontwerp is een fraai vormgegeven, krachtig en aansprekend wapen. De Raad stemde in zijn advies van 3 augustus 2010 om die reden met het ontwerp van het wapenschild in. De Raad kon zich echter niet vinden in de schilddekking door een vijfbladige kroon, een verwijzing naar de vermeende soevereine status van het voormalige graafschap Kessel. Uitgangspunt van de Raad bij het beoordelen van nieuwe gemeentewapens vormen de 'Richtlijnen van de minister van Binnenlandse Zaken van 18 oktober 1977 betreffende het verlenen van wapens aan publiekrechtelijke lichamen'. Deze richtlijnen staan volgens artikel 5 alleen een afwijking van de standaardkroon (met drie bladeren en twee parels) toe indien de bijzondere kroon reeds werd gevoerd bij een wapen dat opnieuw wordt verleend of indien bijzondere redenen kunnen worden aangevoerd. Dat is bij Peel en Maas niet het geval. De onafhankelijke status van het voormalige graafschap Kessel kon onvoldoende door historische feiten worden onderbouwd. Bovendien voerde geen van de samenstellende gemeenten een kroon.

Bij Koninklijk Besluit van 22 maart 2011, nr. 11.000314, is aan de gemeente Peel en Maas het volgende wapen verleend: *In sabel een dubbel verbrede golvende paal van zilver, beladen met een ruitenkruis van vijf ruiten van keel. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels.*

Gemeente

PEEL EN MAAS

L.

K.B. 22 maart 2011
no: 11.000314

In sabel een dubbel verbrede golvende paal van zilver, beladen met een ruitenkruis van vijf ruiten van keel. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels.

Diploma
7 april 2011

ZUIDPLAS

Bij Wet van 18 juli 2009 (Stb. 342) zijn de gemeenten Moordrecht, Nieuwerkerk aan den IJssel en Zevenhuizen-Moerkapelle (een fusiegemeente uit 1991) per 1 januari 2010 samengevoegd tot de nieuwe gemeente Zuidplas.

Voor deze voormalige gemeenten werden de volgende wapens vastgesteld. Bij Besluit van de Hoge Raad van Adel van 24 juli 1816 werd voor de gemeente Moordrecht een wapen bevestigd, waarvan de omschrijving luidt: *Van keel, beladen met een achtpuntige star van zilver.* Bij Besluit van de Hoge

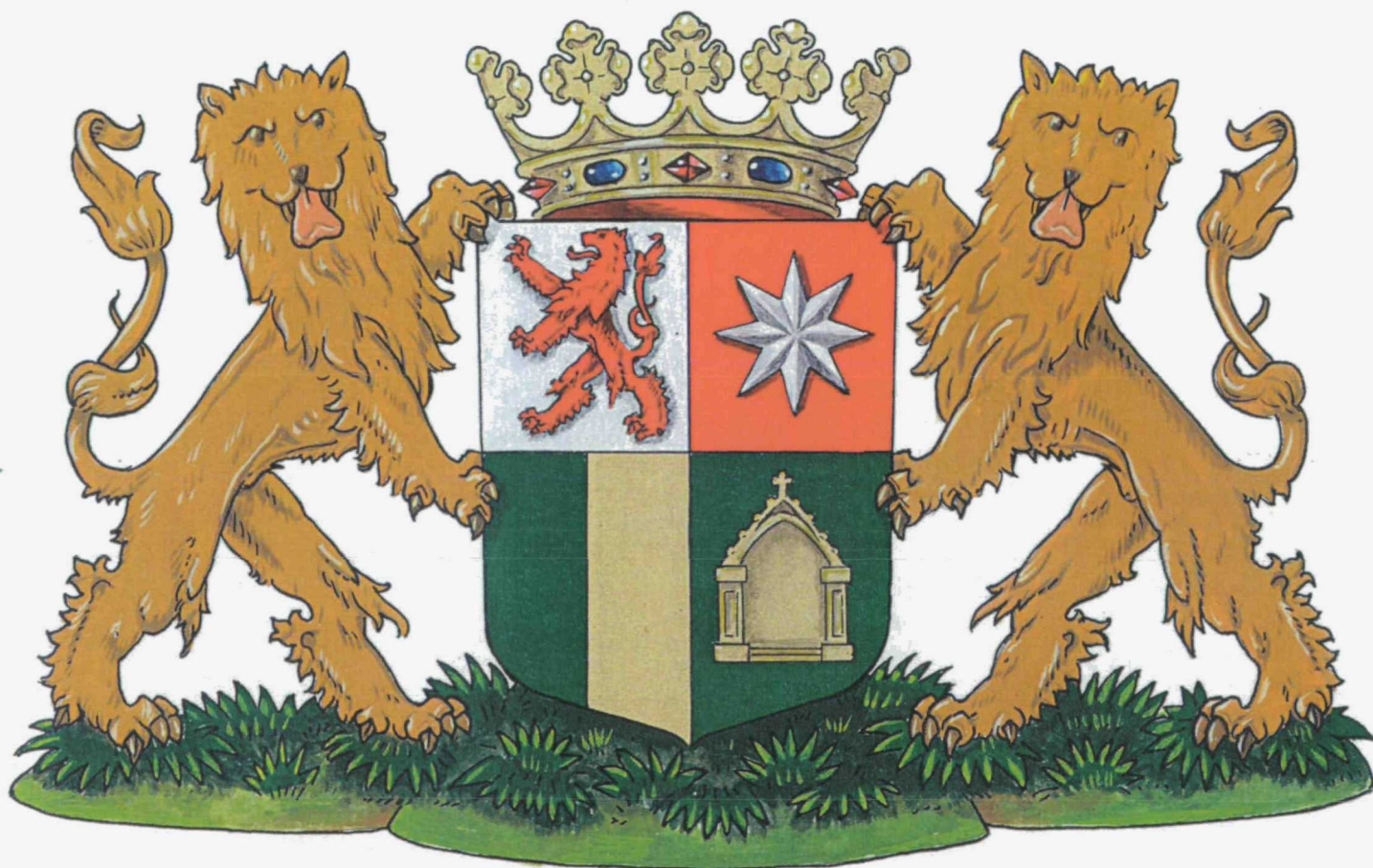
Raad van Adel van 24 juli 1816 werd voor de gemeente Nieuwerkerk aan den IJssel een wapen bevestigd, waarvan de omschrijving luidt: *Van zilver, beladen met een klimmende leeuw van keel.*

Bij Koninklijk Besluit van 17 juli 1991, nr. 91.005124, werd aan de gemeente Moerhuizen (met ingang van 1 febr. 1992 Zevenhuizen-Moerkapelle geheten) een wapen verleend, waarvan de omschrijving luidt: *Doorsneden; I in goud een kapel van keel; II in sinopel een paal van goud. Het schild gedekt met een gouden kroon van vijf bladeren en gehouden door twee aanzierende leeuwen van natuurlijke kleur.*

Bij brief van 31 maart 2010 wendde het College van Burgemeester en Wethouders van de nieuwe gemeente Zuidplas zich tot de Raad met het verzoek om een gemeentewapen te ontwerpen. De brief bevatte daartoe twee voorstellen voor een wapenontwerp. Het eerste voorstel greep terug op het idee om elementen uit de wapens van de voormalige vier gemeenten op te nemen in een nieuw (gevierendeeld) wapen. Het tweede voorstel ging uit van een geheel nieuw wapen.

De Raad heeft in zijn advies van 22 april 2010 drie ontwerpen aan de gemeente voorgelegd. De eerste twee ontwerpen betroffen een geheel nieuw wapen, dat was geïnspireerd op de droogmaking van de Zuidplaspolder. Uitgangspunt voor beide ontwerpen was het ruimtelijk inrichtingsplan van de polder met een verbindingsas tussen de kerken van Moerkapelle en Moordrecht. Die verbindingsas werd verbeeld door een schuinbalk. In het eerste ontwerp werd de schuinbalk vergezeld van vier liggende blokken, die in de heraldiek 'turven' worden genoemd. Ze verwezen naar de turfwinning in het gebied en naar de vier gemeentekernen. Het tweede ontwerp was een minder abstracte variant van het eerste en liet een schuinbalk zien, die werd vergezeld van een rode leeuw, als variant eventueel aangevuld met een achtpuntige ster. De leeuw refereerde aan het wapen van Nieuwerkerk, de grootste kern qua inwonertal, maar evengoed aan de provincie Zuid-Holland, die in Zuidplas belangrijke projecten op het gebied van de ruimtelijke ordening voorstaat. De ster is ontleend aan het wapen van Moordrecht en is met de leeuw van Nieuwerkerk het oudste en voornaamste heraldische symbool van de gemeente. Het derde wapenontwerp kwam volledig tegemoet aan het voorstel van de gemeente om elementen uit de wapens van de vier voormalige gemeenten op te nemen in een nieuw, gevierendeeld wapen. In dit ontwerp waren de symbolen van de vier dorpen in het wapen zichtbaar: de leeuw van Nieuwerkerk, de ster van Moordrecht, de paal van Zevenhuizen en de kapel van Moerkapelle. Alle wapenontwerpen zijn voorzien van de schildversierselen, waarop de gemeente Zuidplas recht kan doen gelden, te weten de twee aanzierende leeuwen als schildhouders en de kroon van vijf bladeren van de voormalige gemeente Zevenhuizen-Moerkapelle. In zijn zitting van 14 december 2010 heeft de gemeenteraad van Zuidplas zijn voorkeur uitgesproken voor het derde ontwerp en aan Hare Majesteit verzocht dit wapen aan de gemeente te verlenen.

Bij Koninklijk Besluit van 22 maart 2011, nr. 10.003625, is aan de gemeente Zuidplas een wapen verleend, waarvan de omschrijving luidt als volgt: *Gevierendeeld; I in zilver een leeuw van keel; II in keel een achtpuntige ster van zilver; III gedeeld van sinopel en goud; IV in sinopel een kapel van goud. Het schild gedekt met een gouden kroon van vijf bladeren en gehouden door twee aanzierende leeuwen van natuurlijke kleur staande op een grasgrond van sinopel.*

Gemeente

ZUIDPLAS

Z.H.

K.B. 22 maart 2011
no: 10.003625

Gevierendeeld; I in zilver een leeuw van keel; II in keel een achtpuntige ster van zilver; III gedeeld van sinopel en goud; IV in sinopel een kapel van goud. Het schild gedekt met een gouden kroon van vijf bladeren en gehouden door twee aanzienste leeuwen van natuurlijke kleur staande opeen grasgrond van sinopel.

Diploma
7 april 2011

COLOFON

HOGE RAAD VAN ADEL

Ingesteld bij Besluit van de Soevereine Vorst van 24 juni 1814, nr. 10;
samenstelling en bevoegdheid: Wet op de adeldom van 10 mei 1994, Staatsblad 360

Bezoekadres (op afspraak): Nassaulaan 2B, 2514 JS Den Haag

(studiezaal geopend op werkdagen van 9.30-16.30 uur)

Postadres: Postbus 16325, 2500 BH Den Haag

Telefoon: 070-3614281 / Fax: 070-3631712

E-mail: info@hogeraadvanadel.nl

Website: www.hogeraadvanadel.nl

Als vast college van advies over de uitvoering in zaken van bestuur van het Rijk (ingevolge art. 79 van de Grondwet) heeft de Raad tot TAAK het adviseren van:

- de minister van Algemene Zaken betreffende naamgeving, titulatuur en wapenverlening van leden van het koninklijk huis, het Rijkswapen en de Nederlandse vlag;
- de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties omtrent adelszaken en de samenstelling en wijziging van de wapens van publiekrechtelijke lichamen;
- de minister van Justitie over verzoeken tot naamswijziging, waarbij de namen van adellijke geslachten of van heerlijkheden betrokken zijn;
- de minister van Defensie inzake ontwerpen van emblemen en medailles van de krijgsmachtsonderdelen.

De COLLECTIE bestaat uit:

- Archieven van de Hoge Raad van Adel van 1814 tot heden;
- Genealogische en heraldische handschriften;
- Enkele archieven van adellijke families;
- Gespecialiseerde bibliotheek.

Voorzitter: drs. C.O.A. baron Schimmelpenninck van der Oije (lid 1984, voorzitter 1991).

Leden: mr. J.P. Eschauzier (1991-2011), jonkheer dr. F.K.M. van Nispen tot Pannerden (2002), mr. H.C.R.M. baron de Wijkerslooth de Weerdesteijn (2005) en drs. R.M. barones van Pallandt (2010).

Secretaris: mr. E.J. Wolleswinkel (2003).

Eerste medewerker: drs. J.C.C.F.M. van den Borne.

Tweede medewerker: A. Gritter.

Wetenschappelijk medewerker: dr. C.A.M. Gietman.

2704261200019

EINDE DOCUMENT

